

- Stiboka, 1985. Bodemkaart van Nederland, 1:250000. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Werkgroep Paddestoelenkartering Nederland, 1993. Nieuwsbrief van de Werkgroep Paddestoelenkartering Nederland, 7.

Coolia 37: 155 - 158. 1994.

LASIOSPHAERIA CANESCENS OF LASIOSPHAERIA STRIGOSA?

Hans van Hooff, Lambertushof 30, 56667 SE Geldrop

During a mycological investigation in 1989 *Lasiosphaeria strigosa* was found in Geldrop (the Netherlands). A comparison is made with the descriptions of various authors of *L. strigosa* and *L. canescens*. A description of the finding is given.

Tijdens een mycologisch onderzoek vond ik op 26 januari 1989 in de kasteeltuin van Geldrop een *Lasiosphaeria*. De vruchtlichamen waren bruin en bezet met opvallende dikke stijve haren. Het groepje vruchtlichamen groeide op een schorsloze populieretak die op de bodem van het bos lag.

Determinatie met Breitenbach & Kränzlin (1984) was geen probleem. De gevonden ascomyceet kwam overeen met *Lasiosphaeria strigosa* (Alb. & Schw.) Sacc. en werd in mijn herbarium onder die naam opgeborgen. Dat zat dus wel goed, totdat ik in 1990 weer een groepje *Lasiosphaeria*'s tegenkwam in "Het Goor" te Geldrop. Nu determinerend met Ellis & Ellis (1987) bracht de tabel me direct naar *Lasiosphaeria canescens* (Pers.) P. Karst. Het viel me op dat de naam *Lasiosphaeria strigosa* in de tabel ontbrak. De zeer dikwandige haren zonder septen nog in mijn achterhoofd hebbend van *L. strigosa* uit Breitenbach & Kränzlin (1984) ging ik de beschrijvingen van beide soorten toch eens vergelijken. En zie, beide soorten lijken identiek. Verwarring dus, en deze wordt nog groter als men er andere literatuur op naslaat. Dennis (1981) vermeldt *L. strigosa* niet, en geeft voor *L. canescens* sporematen van 20-30 x 4-5 μm , terwijl Ellis & Ellis (1987) voor deze soort sporematen van 30-40 x 4-5 μm vermelden. Beide boekwerken geven bij *L. canescens* geen bijzonderheden over de parafysen. Munk (1957) beschrijft *L. canescens* met parafysen. Breitenbach & Kränzlin (1984) vermelden bij *L. strigosa* wel wat over de parafysen maar Seaver (1912) weer niet.

In tabel 1 zijn de beschrijvingen van de beide soorten naast elkaar gezet en vergeleken met het door mij gevonden materiaal. De verschillen tussen *Lasiosphaeria strigosa* en *L. canescens* zijn niet duidelijk. Wellicht zijn de soorten identiek, iets wat ook al door Seaver (1912) werd vermoed. Hier is nader onderzoek voor nodig. Of het door mij gevonden materiaal *Lasiosphaeria canescens* dan wel *L. strigosa* moet heten? De naam hangt voorlopig af van het door u gekozen determinatiewerk. Zelf houd ik het maar op

Lasiosphaeria strigosa (in de zin van Breitenbach & Kränzlin) omdat mijn collectie het meest overeenkomt met de beschrijving van Breitenbach & Kränzlin (1984). *Lasiosphaeria canescens* is overigens de oudste naam.

Een beschrijving en tekening van mijn materiaal is hier opgenomen:

***Lasiosphaeria strigosa* (Alb. & Schw.) Sacc. (fig. 1)**

Vruchtlichamen bolvormig, soms iets kegelvormig, 0,4-0,6(-1) mm in diameter, bruin tot donkerbruin, zittend, geheel bedekt met verspreid staande stugge bruine haren, aan de top met een kaal donkerbruin tot zwart vlekje rond de ostiole.

Haren bruin, recht, stijf, soms licht golvend, dikwandig zonder septen, uitlopend in een spitse punt, aan de basis recht of iets verdikt; gemiddelde lengte 350 μm , maar ook vele kortere en enkele uitschieters tot 500 μm ; dikte (10-)12 x 20(-25) μm ; holte in de haren zeer nauw, tot de helft van de dikte, onregelmatig met sterke inkepingen met er omheen een donkerbruine wand waarin dwarse lichte strepen en banen voorkomen; de buitenste laag is lichtbruin en soms in de lengte fijn gestreept.

Sporen (22-)25-35(-40) x 4-5(-6) μm , spoelvormig, gekromd of recht, glad, aan de top en de basis afgerond, kleurloos tot lichtbruin, meestal zonder oliedruppels en zonder septen, soms met een onduidelijke sept in de kromming; niet rijpe sporen vaak met oliedruppels.

Asci 120-150 x 10-12(-14) μm , acht-sporig, J- (niet blauw in J-oplossingen); sporen onregelmatig twee-rijig.

Parafysen talrijk, kleurloos, recht of onregelmatig golvend, met septen; diameter 2-3 μm ; de top recht of knotsvormig verdikt tot 5 μm .

Peridium (wand) bestaande uit twee hecht met elkaar verbonden lagen; de buitenste laag stevig, bestaande uit textura angularis, d.i. uit hoekige afgeronde bruine cellen met dikke donkere wand, ongeveer 15 x 15 μm ; de binnenste laag vliezig, kleurloos of lichtgeel, met een onregelmatige structuur van dikke en dunne lijntjes.

Hyfen donkerbruin, gesepteerd, dikwandig, onregelmatig van vorm, 3-4 μm dik.

In voorjaar en herfst. Vaak in grote groepen dicht tegen elkaar met aan de randen verspreid staande vruchtlichamen op meestal schorsloze, rotte, liggende takken en stammen van loofbomen.

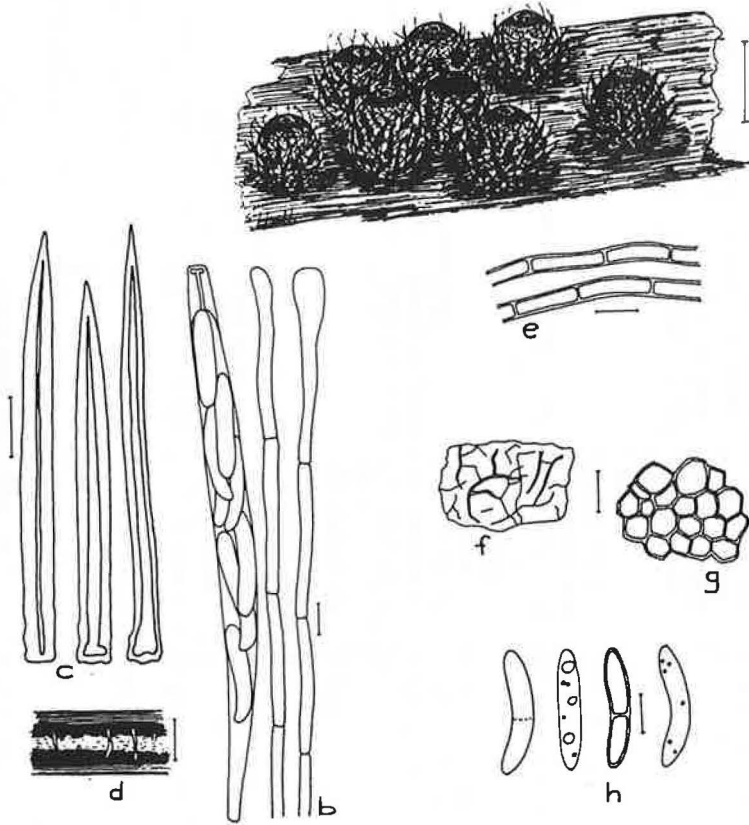
Lasiosphaeria strigosa is in droge toestand te herkennen aan de bruine kleur van het vruchtlichaam, en de zeer dikke haren. In vochtige toestand is de soort macroscopisch niet met zekerheid te onderscheiden van *L. hirsuta* en *L. caudata*. De eerste groeit vaak op een subiculum van donkerbruine hyfen en heeft gesepteerde sporen, de tweede is ook bruin van kleur maar heeft veel grotere sporen en andere haren. Bij *L. strigosa* heb ik geen lichtbrekend insluitel waargenomen in de asci, en ook geen aanhangseltjes aan de sporen. Wel kleurt de apicale ring in de asci soms blauw.

LITERATUUR

- Breitenbach, J. & F. Kränzlin, 1984. Pilze der Schweiz 1. Luzern.
 Dennis, R.W.G., 1981. British ascomycetes. Revised ed. Vaduz.
 Ellis, M.B. & J.P. Ellis, 1987. Microfungi on landplants.

	<i>Lasiosphaeria canescens</i> Dennis, 1981 Ellis & Ellis, 1987 Munk, 1957			<i>Lasiosphaeria strigosa</i> Seaver, 1912 Breitenbach & Kränzlin, 1984 Nederlands materiaal		
parafysen	niet vermeld	niet vermeld	overvloedig, 3-6 μm dik, gesepteerd	niet vermeld	dun, gesepteerd, top iets knotsvormig verdikt	talrijk, kleurloos, dun, gesepteerd; top knotsvormig verdikt tot 5 μm
asci	110-120 x 9-11 μm	niet vermeld	90-110 x 8-11 μm	100 x 15-18 μm	120-150 x (10-)13-14 μm	120-150 x 10-12(-14) μm
sporen	20-30 x 4-5 μm , elliptisch - cilindrisch, gekromd, doorzichtig tot gelig, zonder septen	30-40 x 4-5 μm , doorzichtig of zwak gelig, zonder septen	24-27 x 3,5-5,5 μm cilindrisch, gekromd, met oliedruppels of korrelige inhoud, eencellig, doorzichtig, op het laatst lichtbruin	25-30 x 5-6 μm cilindrisch of cymbiform, doorzichtig of bleek gelig, korrelige inhoud, vaak met pseudosept	32-40 x 5-5,5(-6,5) μm , spoelvormig, licht gebogen, glad bruinig, soms met twee of meer oliedruppels, met onduidelijke sept	(22-)25-36(-40) x 4-5(-6) μm spoelvormig, gekromd of recht, glad, kleurloos tot lichtbruin, soms met oliedruppels en een onduidelijke sept
haren	stijf, puntig, lichtbruin met gladde dikke wanden zonder septen	recht, puntig, erg dikwandig, zonder septen	lichtbruin, 13-19 μm , dikwandig, holte 3-7 μm , uitlopend in een scherpe punt	dik, stijf, geelachtig, 12-14 μm in diam., met een smalle holte in het	zeer dikwandig, bruin, met scherpe punt, 350 x 12 μm , zonder septen	recht, stijf, bruin, dikwandig zonder septen, met spitse punt, (100-)350(-500) x (10-)12 x 20(-25) μm
vruchtlichamen	eivormig, 0,5 mm in diam.	0,5 mm in diam. bruin	bolvormig, stomp conisch aan de top 500-600 μm in diam.	half bolvormig tot ovoid, zwart	bolronnd tot kegelvormig, 0,6-1 mm in diam., zwartbruin, rond de ostiole kaal	bolvormig tot kegelvormig, bruin, 0,4-0,6(-1) mm, rond de ostiole kaal, donkerbruin tot zwart
	voorjaar en herfst op dood hout	november tot juni op rot loofhout	op rotte takken speciaal op Beuk	op rot hout	maart-april op rot loofhout	in voorjaar en herfst op rot loofhout

Tabel 1. Vergelijking van de beschrijvingen van *Lasiosphaeria canescens* en *L. strigosa* met eigen vondsten.

Figuur 1. *Lasio-sphaeria strigosa*: a. vruchtlichamen; b. asci en paraphysen; c. haren; d. lengtedoor-snede van een haar; e. hyfen; f. structuur van de binnenste wandlaag; g. structuur van de buitenste wandlaag; h. sporen. (maatbalkje bij a: 0,5 mm; b: 9 μ m; c: 30 μ m; d, e, h: 10 μ m; f, g: 20 μ m)

Munk, A., 1957. Danish pyrenomycetes. Dansk Bot. Ark. 17(1).
Seaver, F.J., 1912. The genus *Lasio-sphaeria*. Mycologia 4: 115-124.

MEDEDELING BROCHURE PADDESTOELEN:

De brochure "Paddestoelen" is nu herdrukt en weer verkrijgbaar bij Nel Bulthuis, comm. publiciteit (adres zie kaft) voor f 2,- per stuk excl. portokosten.